

HIV/AIDS A DROGY

Epidémia HIV/AIDS predstavuje celosvetový, ťažko riešiteľný problém. V súčasnosti azda neexistuje štát, ktorý by nezaznamenal prípad HIV pozitivity. Napriek intenzívnym snahám odborníkov rôznych profesií sa doteraz nepodarilo vyvinúť účinnú očkovaciu látku či terapeutický prostriedok, ktorý by zničil vírus HIV v napadnutom organizme, alebo zabránil prenosu infekcie HIV na zdravých jedincov. Jediným účinným prostriedkom je cieľená a systematická prevencia.

Situáciu v oblasti šírenia infekcie HIV/AIDS komplikuje rozrastajúca sa drogová scéna v Európe a vo svete. Narkománia prispieva k šíreniu tejto smrtonosnej nákazy viacerými faktormi:

- Jedinci závislí od drog majú znížený imunitný systém a sú náchylnejší získať infekciu HIV než zdraví jedinci.

- Narkománia je často spojená s prostitúciou, pretože umožňuje získanie dostatočných finančných prostriedkov na nákup drog.

- Výmena použitých ihliel a striekačiek medzi IV (vnútrožilovými) narkomanmi vedie k prenosu rôznych infekcií vrátane HIV/AIDS.

U narkomanov možno pozorovať nasledovné cesty prenosu rôznych druhov infekcií:

- nesterilným injekčným materiálom (endokarditída, kožné ochorenia);

- výmenou injekčného materiálu (hepatitída B, HIV/AIDS);

- aerosol (tuberkulóza);

- sexuálny styk (hepatitída B, syfilis, kvapavka, HIV).

Z uvedeného vyplývajú problémy špecifické pre túto skupinu jedincov, ale tiež možné riešenia vedúce k ich odstráneniu:

- U narkomanov možno pozorovať zvýšenú mortalitu a morbiditu na bakteriálne infekcie (pneumónie, sepsy, endokarditídy).

- Narkomani sú vo zvýšenom riziku TBC, preto je potrebné zlepšiť profylaxiu najmä u jedincov s poškodenou pečeňou, ako sú alkoholicy, či pacienti s chronickou hepatitídou.

- Narkomani vykazujú spravidla vysoký stupeň prostitúcie a promiskuity, preto je nutné poskytnúť im kvalifikované poradenstvo, zdravotnú a sexuálnu výchovu.

- U žien závislých od drog sa často diagnostikuje infekcia ľudským papiloma vírusom, spojená s infekciou HIV, preto je potrebné zaviesť v tejto skupine žien skríning cervikálnou cytológiou.

- Hoci sa u narkomanov vyskytuje Kaposiho sarkóm iba zriedkavo, často u nich pozorovať výskyt malígnych lymfómov (Hodgking a non-Hodgking), z čoho rezultuje potreba zavedenia pravidelných onkologických prehliadok týchto narkomanov.

- U HIV-pozitívnych narkomanov je nevyhnutné skoordinať metadonovú terapiu s antiretrovírusovou, vzhľadom na to, že AZT a jeho deriváty sú kontraindikáciou pri podávaní metadonu.

Podľa výskumov Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) sa narkomani vyznačujú nasledovnými črtami vo vzťahu k infekcii HIV:

D. STANEKOVÁ / HIV/AIDS A DROGY

– Dlhodobí narkomani majú dostatočné vedomosti o prenose HIV a veľký záujem o prevenciu HIV.

– Dlhodobí IV narkomani si osvojujú stratégie prevencie HIV/AIDS, ako je používanie sterilných injekčných striekačiek a ihliel, čistenie injekčných materiálov, výmena použitých ihliel a striekačiek za čisté.

– IV narkomani sú sexuálne aktívni, kondómy používajú zriedkavo a málokedy sa u nich pozorujú zmeny v sexuálnom správaní vo vzťahu k infekcii HIV/AIDS.

– IV narkomani liečení metadonom vykazujú nižší stupeň rizikového správania a súčasne sa u nich pozoruje nižšia prevencia infekcie HIV.

– Zmeny sexuálneho správania možno pozorovať u narkomanov zúčastňujúcich sa výmenných programov ihliel a striekačiek, pričom väčšie zmeny vykazujú tí jedinci, u ktorých sa dokázala infekcia vírusom HIV.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) si uvedomuje naliehavosť riešenia problematiky HIV/AIDS a drog. Z tohto dôvodu vznikol v r. 1989 projekt ESDA (European Summary on Drug Abuse) Regionálneho centra WHO pre Európu, cieľom ktorého je zlepšiť informovanosť na drogovej scéne v Európe. Pri svojom vzniku si projekt vytýčil nasledovné ciele:

– krátkodobý: sumarizovať existujúce informácie o trendoch, problémoch a sociálnej sfére na drogovej scéne v jednotlivých krajinách;

– dlhodobý: zlepšiť štandardizáciu zberu údajov o kľúčových aspektoch drogovej scény v jednotlivých krajinách;

– všeobecný: rozširovanie informácií na zlepšenie zdravotnej situácie a plánovanie národných a medzinárodných aktivít.

Regionálne centrum WHO/EURO pre prevenciu drog a infekcie HIV/AIDS si vytýčilo za cieľ vykonávať nasledovné preventívne aktivity:

– vytvoriť informačnú databázu pomocou časopisu "AIDS a drogy";

– vytvoriť agendu pre stratégiu a výmenu skúseností pomocou konzultácií, sympózií, konferencií;

– vytvoriť príručky pre lektorov a vychovať profesionálov pracujúcich v oblasti prevencie drog a infekcie HIV/AIDS;

– preorientovať špeciálne strediská pre narkomanov na strediská prevencie a starostlivosti o HIV–pozitívnych;

– koordinovať kombinovaný výskum o narkománii a HIV/AIDS;

– zabezpečiť starostlivosť o HIV–pozitívnych narkomanov;

– vytvoriť intervenčné stratégie vzhľadom na výmenu ihliel, striekačiek a metadonové programy;

– znížiť sexuálny prenos infekcie HIV u narkomanov a v ich okolí.

Počas pracovnej schôdze o HIV/AIDS v Kultúrnom dome Bratislava II, ktorá sa konala v rámci Európskeho týždňa boja proti drogám dňa 20. 10. 1995, sa prehodnotila situácia týkajúca sa prevencie infekcie HIV/AIDS a drog v Slovenskej republike. Účastníci pracovnej schôdze konštatovali, že hoci je k 30. 11. 1995 evidovaný v SR iba jeden prípad HIV–pozitivity medzi IV narkomanmi, vzhľadom na zväčšujúcu sa drogovú scénu v SR treba venovať prevencii HIV/AIDS čoraz väčšiu pozornosť. Pracovná skupina preto navrhuje :

– Zlepšiť spoluprácu vládnych a mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa prevenciou drog a infekcie HIV/AIDS v SR.

– Rozšíriť sieť centier pre drogovú závislosť realizujúcich nielen metadonové programy, ale aj programy výmeny striekačiek a ihliel a resocializácie narkomanov.

D. STANEKOVÁ / HIV/AIDS A DROGY

– Zlepšiť na školách zdravotnú výchovu v prevencii drog a infekcie HIV/AIDS formou školenia učiteľov a vychovávateľov a tiež pomocou tzv. "peer" programov.

– Rozšíriť tlač a distribúciu preventívnych materiálov týkajúcich sa prevencie HIV/AIDS a drog na školách, zdravotných strediskách, vo väzniciach, masážnych salónoch a podobne.

– Zlepšiť spoluprácu terapeutických centier a infekčných kliník zaoberajúcich sa terapiou infekcie HIV s centrami pre prevenciu drog vzhľadom na možný antagonistický účinok metadonovej a antiretrovirusovej terapie.

RNDr. D. Staneková, CSc.